

TRABZON'DA KULLANILAN LÂKAPLAR ÜZERİNE BİR DERLEME/DEĞERLENDİRME

A. Mevhibe COŞAR

Kişi adları (göbek adı, öz ad, soy adı, takma adlar ve sanlar) filoloji, dil bilimi, kültür tarihi ve halk bilimi çalışmaları açısından önem taşır.

Dil bilimi açısından kişi adları, dilin öz varlığında önemli bir yer tutar. Aynı zamanda dil/düşünce ilişkisinin çözümlenmesinde, kavramların dile getiriliş biçimlerinin anlaşılmasında, buna bağlı olarak söz kanusu dili konuşan ulusun dünya görüşü/yaşama biçimi ilişkisinin belirlenmesinde de yol gösterici olur¹. Bu çerçevede kişi adlarının bir türü olarak lâkaplar da öz adlar gibi üzerinde dikkatle durulmaya değerdir.

Kişilerin öz adları dinin, kanunların ve törelerin yetkili kıldığı kişiler -anne ve baba, zaman zaman akraba ve diğer yakınlar- tarafından ve üzerinde uzun uzun düşünülerek verilen adlardır. Burada tercihleri belirleyen sebepler hemen her zaman ad alanının dışındadır. Lâkaplar/takma adlar ise çoğunlukla kişiden kaynaklanan nedenlerle verilir. Bu noktada da lâkabın verilmiş sebebi adlandırma biçimini/tutumunu belirlemeye; lâkabın kendisi de dil/düşünce ilişkisinin sırlarını çözmeye imkân verir.

Lâkaplar kişiyi kendi adından ayrı olarak tanıtan, sonradan konan ve onun belirgin bir özelliğini gösteren adlardır. Genel ahlâka aykırı olmaması, ilgili kişinin belli bir çevrede bu lâkapla tanınması kaydıyla ad olarak da kazanılabilmektedirler. Kişilik hakkına saldırı niteliği taşıyan davranışlar karşısında lâkaplar da Medenî Kanununun 24. maddesindeki korumadan yararlanır².

Türk Ansiklopedisi'nin ilgili maddesinde lâkapların üç çeşitte olabileceği bildirilerek bunlar; "1. Medih yolu, 2. Tarif ve tanıtma, 3. Kötüleme ve hafife alma" şeklinde sayılmaktadır³.

Kişi adları üzerinde sürdürülmekte olan çalışmalara katkı sağlamak amacıyla gösterilen gayretlerden biri olan bu çalışma, Trabzon'da tespit edilebilen sınırlı sayıda lâkapla ilgilidir. Burada Trabzon'da kullanılan lâkapların geniş tespitlerine

¹ Doğan Aksan, *Her Yönüyle Dil-Ana Çizgileriyle Dilbilim*, TDK yay., Ankara 1990, s. 121-131.

² Aydın Zevkliler, *Medenî Hukuk*, Savaş yay., Ankara 1989, s. 390.

³ *Türk Ansiklopedisi*, MEB yay., Ankara 1975, s. 455-456.

katkı sağlamak amacı yanı sıra lâkaplandırma ve buna bağlı olarak yöre insanına has adlandırma yöntemlerine ilişkin sonuçlar çıkarma çabası da söz konusudur.

Trabzon'da kullanılan lâkaplarla ilgili olarak çeşitli ilçe yıllıklarında sayıları 20-30 arasında değişen lâkapların olduğu listeler bulmak mümkünken bunlar üzerinde tasnife dayalı bir çalışmaya rastlanmamıştır⁴.

Trabzon'da lâkapların iletişim ve kişiler arası ilişki yönünden önemini gösteren ilginç bir örnek Işıklar/Akçaabat'ta hazırlanmış bir telefon rehberidir. "Işıklar Telefon Listesi" adı ile yayımlanmış olup ilköğretim okulunda hizmetli olarak çalışan Mehmet Okumuş tarafından hazırlanan rehberin bu bağlamda ilginç olan yönü, listedeki pek çok adın yanında parantez içinde lâkapların verilmiş olmasıdır. Böylece aynı ad ve soyadını taşıyanların lâkapları yardımıyla ayırt edilmesi sağlanmıştır.

Burada değerlendirmeye alınacak malzeme Trabzon ili esas olmak üzere hâlen yaşayan ve hafızalarda kalan lâkapların ikili ilişkiler sayesinde tespit edilebilenlerden oluşmaktadır. Lâkapların hemen tamamı Trabzon ya da çevre ilçe yerlisi olmakla beraber Trabzon'da ikamet eden şahıslardan alınmıştır. Bilgi alınan kişilerden önemli bir kısmı, özellikle küçümseme ifade eden lâkapların ait olduğu kişilerin ya öz adlarını vermek istememiş ya da bunların ve yaşadıkları yerlerin adının zikretilmemesini rica etmişlerdir. Dikkat çeken bir başka durum da aslında rahatlıkla kullanıldıkları hissettirilen galiz ve küfürlü sözlerden oluşan lâkapların böyle bir çalışma için telâffuzundan kaçınılmış olduğudur. Bunların kullanılırken galiz görünümülerinden çıktıkları, daha sonra yukarıda söylendiği gibi bilgi için zikredilmesinin ise edebe aykırı görüldüğü psikolojik bir sonuç olarak gözlenmiştir.

Lâkaplar tespit edilirken karşılaşılan dikkate değer bir durum da vefat etmiş ve yaşlı kimselere ait lâkapların veriliş sebeplerinin ve kimisinin öz adlarının bütün zihin zorlamalarına rağmen hatırlanamaması idi.

İnceleme ve Değerlendirme

Bu çalışma için toplanan lâkapları önce genel ve özel olarak ikiye ayırdık. Genel olanlar herhangi bir uygun durumda, zaman zaman çağrışım yoluyla hemen herkese verilebilen ve kalıcı olmayan lâkaplardır. Özel olanlar ise Medenî Kanun'da 24. madde ile korumaya alınan türden, herkesçe bilinen belli bir kişiyi göstermek üzere kullanılan lâkaplardı.

Burada, belirlenen 350 lâkabı veriliş sebeplerine göre grupladık ve sınıflandırmaya çalıştık. Bu lâkaplar içinde aynı amaçla kullanılan aynı lâkapların varlığını gördük ve bunların bir örneğine yer verdik; Kara Kemal/Cemal ise sadece birini aldık. Bir kişinin birden fazla lâkapla bilindiği örnekler de vardı. Bunların her ikisini de ait görüldükleri gruplarda ayrı yarı verdik; Tuzcu/Demokrat Ziya gibi. Ay-

⁴ Sinan Durmuş-H. Suiçmez-Z. Dilek, *Her Yönüyle Araklı*, Araklı Anadolu Öğretmen Lisesi Kültür Yay., Araklı 1996.

rica aynı lâkabın farklı amaçlarla farklı kişiler için kullanılması da söz konusudur." Pire hem hızlı hareket eden, hem de odunlukta yaşayan ve pireli olduğu düşünülen iki farklı insan için kullanılmıştır. Öz adı hatırlanmayan ya da zikredilmesinden çekinildiği için yazılmaması istenen adlar lâkabın yanında parantez içinde soru işareti ile gösterilmiştir. Çalışmanın sonuna tespit edilen lakâpların bir listesi eklenmiştir.

Sonuç

Lâkapların veriliş sebeplerine bakıldığında lâkap alana ait kişilik özelliklerinin asıl kaynak olduğu görülür. Kişinin tutum ve davranışları, karakter özellikleri, mizacı, fizikî görünüşü, yaşama biçimi, özel zevkleri ve yeteneklerini karşılayan veya çağrıştıran türlü isim ve sıfatlar ona lâkap olabilmektedir. Aynı zamanda kişinin doğrudan karakter özellikleri yanı sıra mesleğine, başından geçen bir olaya, memleketine ve ailesine ait dikkat çeken özellikleri gösteren kelimeler de lâkap olarak verilebilmektedir. Lâkap verenin lâkaplandırmadaki tek etkililiği duruma uygun gelen lâkabı belirlemedeki tarzı, niyeti gibi özelliklerdir.

Trabzon'da kullanılan lâkaplar insanların hayatla, birbiriyle sıkı ilişkilerinin olduğunu, gözlem ve değerlendirme gücünün zenginliğini; lâkap verirken seçtikleri kelimelerin niteliği ve benzetmelerde yöneldikleri noktalar itibariyle de mizahî yaklaşımı öne çıkardıklarını göstermiştir.

Trabzonluların hayatında son 20-30 yılda çok önemli yer tutan futbol ve buna bağlı olarak futbolcularla ilgili lâkaplarda genelde yaşanan olayların esas alındığı görülmektedir.

Köylerde başka ir köyden gelen gelinler, geldikleri köyün adı ile anılırlar ve yıllar geçtikçe bu onların adı gibi kullanılmaya da başlar.

Halkın sevdiği insanlara da, sevmediği insanlara da lâkap verirken eğlenmeyi, espiriyi öne çıkardığı görülmektedir. Olumsuz özellikleri zaman zaman kinaye ile dile getirmeleri; küfürbaz bir insana "hoca", dinî duyguları zayıf birine "imam", pasaklı, özensiz birine "çiçek", lâkabını vermeleri bu sebeple olsa gerekir.

Lâkaplarla ilgili dikkat çeken bir diğer özellik aynı şartlarda hem erkek hem de kadınlar için kullanılabilmesidir, buraya birer örneği alınan "süslü, Arap, kara..." gibi lâkaplar bu türdendir.

Yapılan çalışma ve buraya kadar incelenen lâkaplar, öncelikli olarak Trabzon'da lâkap kullanmanın çok yaygın olduğunu göstermiştir. Bu da gerek dil bilimciler, psikoloji ile ilgilenenler ve gerekse halk bilimi araştırmacıları için lâkapların geniş ve farklı araştırmalara imkân sağlayacak oranda olduğunu düşündürmüştür.

Lâkaplar üstünde halk bilimciler, psikologlar ve dil bilimcilerin birlikte yapacakları çalışmalar dil/düşünce ilişkisini, duygu ve düşüncelerin yansıtılma biçimini ve halkın gözlem gücünü göstermesi bakımından önemli sonuçlar ortaya çıkar-

caktır. Ayrıca gençler arasında yaygın anlamda kullanılan genel ve özel anlamda lâkapların tespiti ve hafızalarda yaşayan lâkaplarla kıyaslanmaları sonucunda sosyoloji çalışmaları için de kaynak oluşturulabileceği düşünülmektedir.

Kişi adı niteliği kazanan özel lâkaplardan bu özelliklere ve alt gruplarına ait değerlendirmeler ve örnekleri şunlardır:

1- ÖZEL LÂKAPLAR

Kişilik özelliklerine göre verilen ve kişilerle özdeşleşmiş bulunan lâkaplardır.

1- Kişi İle Doğrudan İlgili Olanlar

Bu başlıkta yer alan lâkaplar kişinin kendi fizikî özellikleri, hareketleri, giyim kuşam tercihleri, davranışları, kullandığı sözler, inançları vb. ile ilgili olarak verilen lâkaplardır.

1.1. Kişinin fizikî özellikleri ile ilgili olarak;

1.1.1. Uzun/kısa, şişman/zayıf olması, ten ve saç rengi ve modeline göre

Ayı (Mehmet),	Badi (Mustafa),	Cemse (Hayrettin),	Deve (Ömer)
Dozer (Cemil),	Fil (Hüseyin),	Kale (Mehmet),	Kalın (Osman)
Kamyon (Hamdi),	Koç (Osman),	Şişko (Kenan),	Tank (İsmail)
Tabut (Ahmet),	Telefon (Ahmet),	Tuluk ⁵ (Hasan),	Turup (Niyazi)
Bibi (Yusuf),	Koto (Hüsni),	Kundul (İbrahim),	Kuş (Meryem),
Kudus (Süleyman),	Post (?),	Minnak (Recep),	Portatif (Haluk,
Tıgıl (Osman),	Telgerdan (Ömer),	Topluğne (Osman),	Tahtabacak (Muzaffer),
İnce (Mehmet),	İngiliz (Yaşar),	Sülük (İsmail),	Uzun (Mustafa),
Uzunşase (Osman),	Anten (Ahmet),	Kulak (Ali),	Kulaksız (Ömer),
Külek baş (Ali),	Tencere başlı Kel (Sami),	Arapoğlu (Mehmet),	Beyaz (Osman),
Çakır (Osman),	Gırbaş (Mustafa),	Kara (Cemil),	Kürd (Hüseyin),
Kınalı (Bülent),	Pembe (Fadime),	Sarı (Mustafa),	Çipil (Ali),
Kel (Orhan),	Pırasa bıyık (Ali),		

1.1.2. Fizikî özrü olduğu ya da öyle kabul edildiği için;

Bıyık ⁶ (Ali),	Bıyıklı (Asiye),	Çolak (İdris),	Gegeç ⁷ (Osman),
Kambur (Ahmet),	Kolsuz (Temel),	Kör (Cemil),	Parmaksız (Nazım),
Skoda ⁸ (Ali),	Tek kanat (İsmail),	Tersbacak (Zehra),	Tırlayık ⁹ (Şerife).
Topal (Şükriye),	Tüysüz (İsmail),	Yanık (Ali),	Yanağız (Ali).

⁵ Tuluk: Şişmanlık, yanakları kırmızı ve tonbul.

⁶ Tüysüz olduğu için.

⁷ Gegeç: Kekeme.

⁸ Bacakları eğri.

⁹ Tırlayık: Burnundan konuşan.

1.1.3. Sesinin gür, kalın veya ince olmasına göre:

Habeş Hoca (?), Kagoşim Hoca (?), Boru (Mehmet), Kız (Fahri),

1.1.4. Parlak ve güzel olduğu için:

Bebek (Yılmaz), Güzel (Ayşe), Pala (Orhan),

1.1.5. Tanınmış bir şahsa, yahut bir organı bir başka varlığa benzetildiği için:

Gama (Hasan), Guduk (Reyhan), Karga (Kenan), Kılıç (Yusuf),
 Tabanca (Temel), Beşi de burunları yüzünden verilmiş);
 Öküz (Alaaddin), Vaşşak (Ali), Kurbağa (Hasan), Ördek (Kemal),
 James Dean (Köksal), Toto (Salih).

1.2. Kişinin kendi hareketleri, giyim kuşam tercihleri, sık kullandığı sözler vb. ile ilgili olarak:**1.2.1. Hızlı hareket ettiği için:**

Ateş (Ali), Bisiklet (Yusuf), Ford (Osman), Patapat (Süleyman),
 Pili (Erol), Pire (Yılmaz), Rüzgârın oğlu (Yunus, Sarhoş (?))
 Şimşek (Salim), Tarkan (Osman), Zilli (Osman),

1.2.2. Ağır hareket ettiği, hep evde oturduğu için:

Aheste (Ali), Golakça¹⁰ (Osman), Nene (Salih).

1.2.3. Alışkanlıkları ile ilgili olarak:**1.2.3-1. Düşkün olduğu yiyeceklere göre:**

Güveç (İbrahim), Lapacı (Fadime), Lelipop (Servet), Makarna (Mehmet),
 Tırnaklı¹¹ (Şaban).

1.2.3-2. Sürekli kullandığı sözler ve yaptığı işlere göre:

Annaymısun (Nihat),¹² Bastan¹³ (?), Becanlar¹⁴ (?), Cıkcık (Sabire),
 Falan (Kazım), Helvayiyen (Hayriye), Minzicuk¹⁵ (?), Netcuk¹⁶ (Hasan),
 Şabayım¹⁷ (Gülizar), Dokuzluk¹⁸ (İhsan) Ekürü¹⁹ (Bülent) Sidikçi (Ahmet),

¹⁰ Golakça: Cıvciv çıkarmak için üzerine oturuşan tavuk.

¹¹ Tırnaklı: Bir cins pide.

¹² Annay mısun: Anlıyor musun?

¹³ Bastan: Baştan (Yok canım! Anlamında) diyemediği için.

¹⁴ Becanlar: Sık sık "Yok canım" dediği için.

¹⁵ Minzucuk: Minzi peynirine "minzicuk" dermiş.

¹⁶ Netcuk: Ne edeceğiz?

¹⁷ Şabayım: Şey yapayım.

¹⁸ Her sabah dokuzda evden çıkarmış.

¹⁹ Ekürü: Aynı şansa ve ahıra bağlı at. Sürekli at yarışlarına meraklı.

1.2.4. Giyim kuşamı ile ilgili olarak:

1.2.4-1. Kullandığı eşyalara göre:

Briyantın (Enver), Foter (Osman), Kasap (Murat), Pullu (Teyze)

1.2.4-2. Çok şık ya da pasaklı olmasına göre:

Kont (Fahri), Prens (Muttalip), Süslü (Osman),
Berbat (Niyazi), Panço (Mehmet), Ringo (Kazım).

1.2.5. Çok konuştuğu için

Fermuar (?), Gargara (Asiye), Geveze (Halil), Lavlav (Mustafa),
Kuko²⁰ (?) Mızıkça (?)

1.2.6. Dinî inançları ile ilgili olarak:

İmam (Kenan), Gavur (Yusuf), Rus (Mehmet), Mavro (?),
Keşiş (?).

1.3. Olaylar karşısındaki tutumları ve başkalarıyla ilişkileri ile ilgili olarak:

1.3.1. Mızıkçı, kavgacı, kaba saba, hır çıkaran, inat, tutarsız, cimri, çapkın vb. olduğu için:

Akrep (Celal), Aksi (Nihat), Bokcu (Bekir), Boklu (Tahsin),
Bulaşık (Ahmet), Ciniya²¹ (İbrahim), Çamur (Şevket), Çatal (Ayşe),
Çete (Salih), Gudukli (Ahmet), İblis (Metin), Kambur (Ferhat),
Kansser (Osman), Kırivaz (Hasan), Köstebek (Niyazi), Maraz (Ali),
Mızık (Veysel), Piç (Yakup), Pislilik (Zeki), Yanuk (Nihat)
Dağ (Ömer), Dayı (Bekir), Sopalı (Osman), Yangaz (?),
Cameş (Ali), Keçeden balta (Kadir), Kemer (Dursun), Polat (Ali),
Kazıkçı (İsmail), Avanta (Kemal), Kıskıs (Ömer), Puloğlu (Zeki),
Çapkın (Alaaddin), Kontel (Ali), Mutiş/Müthiş (Ali),
Deli (Ömer), Firfir (Yılmaz), Gurut (Yusuf), Zapzap (Orhan),
Nankör (Cemil), Sarmaşık (Hüseyin), Şaşo (Mehmet)²²

1.3.2. Mert, uyanık, kurnaz, zeki, dürüst, arabulucu, kibar ve yardımsever olduğu için:

Aga (Zühtü), Baba (Osman), Ballı bakla (Kemal), Çorbacı (Ahmet),
İt (İzzet), Fito (Kazım), Jandarma (Fadime), Kainat (Mehmet),
Kelebek (Ercan), Kurt (Hüseyin), Müftü (Remziye), Pamuk Dede (Kadir),
Tapucu (Emine).

²⁰ Kuko: Baharda öten bir kuş, mısırların püskülleri çıkana kadar öter, sonra güneye göçer.

²¹ Ciniya: Tavuk pisliği.

²² Şaşo:

1.4. Kişinin mesleği ve özel yetenekleriyle ilgili olarak:

Azrail ²³ (Ali),	Buzak (Hasan),	Çavuş (Ali),
Dağdeviren (Süleyman),	Hostes (Ali)	İğneci (Ahmet),
Kapçı (Ziya),	Körük (Ali),	Lokman Hekim (Ahmet),
Mayk ²⁴ (Faik),	Mırtık ²⁵ (Hasan),	Mobil (Osman),
Muamele (Zeki),	Muhtar (Mehmet),	Sellektör (Sinan),
Semerci (İsmet),	Sıfır (Osman),	Sıfırcı (Behiye),
Sucu (Ahmet),	Tuzcu (Ziya),	Vabis (İbrahim),
Varşova (Ali)		
Camgöz (Yakup),	Düttürü (İsmail),	Haşlak (Fatih),
İmam (Ahmet),	Kıvır zıvır (İbrahim),	Paskal (Osman),
Pir (Vahap).		

1.5. Yaşanılan bir olaya bağlı olarak:

Bu başlık altında özellikle futbolculara verilmiş lâkapların çokluğu dikkat çeker.

Dobi (Hasan): Maç sırasında "Dobi at/topu at" diye bağırması.

Gra (Nihat): Maça kravatla çıkmış.

Gobiç (Ali): Topaç/Top oynarken koşar, yuvarlanır, kalkar, topa vurur, tekrar yuvarlanırmış.

Hamal (Osman): Orta sahada yükü çekermiş.

Kazma (Kemal): Topa tam hâkim olamadığı için.

kova (Bahri): Bir maçta 17 gol yemiş.

Papaz (İlyas): Top oynarken saçları yüzüne dökülürmüş.

Bunların dışında;

Astronot (Kamil): Uzaya gidip geldiğini anlatır.

Balta (Mesut): Elinde balta ile askerlerin peşine düşmüş.

Bıçakçı (Ayşe): Elindeki bıçakla orman memurlarının peşine düşmüş.

Bobi (Ali): Sürekli sınırları değiştirirmiş, köpekler de toprağı eşelediğinden bu adı vermişler.

²³ Köpek öldürücü olup, tüfeği elinden düşmez.

²⁴ Almanca öğretmeni.

²⁵ Mırtık/Mıltık: Tetik, avcı olduğu için.

Demokrat (Ziya): Demokrat Parti'nin ilk kurulduğu yıllarda çoğunluğun dışında olmak arzusuyla demokratmış gibi görünmeye çalışmış.

Edison (?): Köye kendi imkânlarıyla elektrik vericisi kurmuş.

Eğri (Hami): Denizde kramp girmiş, vücudu tutulmuş.

Falcı (Ayşe Hala): Yayla zamanı arkadaşı Jandarma Fadime'ye "falına baktım, ben yaylaya senden önce çıkacağım" demiş ve bunu başarmış.

Ford (Ahmet): Bu marka otomobili ilk o almış.

Gız (Mehmet): Dört beş kere evlenmiş.

Kanunsuz (Ahmet): Gençliğinde kendisine kanunlar hatırlatıldığında efeliği tutar, "Kanun yok, kanun benim." dermiş.

Kanca (?): Balık avında en çok balık onun ağına takılmış.

Kursak (Ayşe): Fakirlikten ineğine bakamaz, köyde her buzak kesilişinde gidip kursağını ister, bunun ineğini besleyeceğine inanmış.

Lapalık (Fadime): Tarlasının ancak bir lapalık ürün verecek kadar küçük olduğu düşünülürmüş.

Logidum (Mustafa): Küçükken çarşı dönüşü "Paran nerede?" sorusuna; "İne-yiken varidum oni, çikayiken logidum oni." (Aşağı inerken bende-ydi, yukarı çıkar-ken yoktu.) demiş.

Manevra (Abdullah): Geçe bekçisi imiş, her fırsatta elini beline, silâhına atarmış.

Milyoner (Niyazi): Piyangodan milyonluk ikramiye çıkmış.

Niva (Kadriye): Almanya'ya giden herkese Nivea krem ısmarlarmış.

Şampiyon (Niyazi): Tuttuğu takım olan Fenerbahçe şampiyon olunca köye pek çok şey bağışlamış.

Uçakçı (Ali): Almanya'ya ilk gidenlerdenmiş, uçağa da ilk binenlerden. Köye geldiğinde Almanya dönüşü bindiği uçağın kanadının kırıldığını, yanındaki testere ve tahta yardımıyla dışarı çıkıp onu tamir ettiğini anlatmış, ama kimse ona inanmamış.

1.6. Yaşama biçimine bağlı olarak:

1.6.1. Yaşadığı yere, ortama göre

Gecekondu (Ahmet), Fakir (Ali), Lüküs (Niyazi), Pire (Ali) Pirali,
Radar²⁶ (Hüseyin).

²⁶ Evi köyün ön yüksek yerindeymiş.

1.6.2. Alkol aldığı, yaşamı ve davranışları buna göre şekil aldığı için

Agora (Muhammed), Berbat (Süleyman), Manyak (Bekir), Sarhoş (Selahaddin).

1.7. Hem hareket tarzı, hem de fizikî özellikleri göz önüne alınarak:

Aheste (Ali), Cino (Muammer), Deve (Rahmi), Kuş (Meryem),
Pamuk Dede (Kadir), Tavşan (Süleyman).

1.8. Diğer sebeplerle:

Boğasak (Ali): Sürekli çok şey yapmak ister, bu yüzden öteye beriye gidip gelir, ancak hiç de başarılı olamazmış.

Fut (Osman): Motorsikleti varmış, çıkardığı sese izafeten bu lâkap verilmiş.

Hoca (Yusuf): Çok küfür edermiş.

İşitmez (Murat): İşine geleni duyar, gelmeyen duymazmış.

Kapotsuz (Ali): Bir palto alamayacak kadar fakirmiş.

Lağımıcı (Fadime): Olur olmaz yer ve zamanlarda gaz çıkarırmış.

Mızrab (?): Kimsenin bilmediği bu kelimeyi olmadık bir yerde kullanmış.

Pok kurutan (Ayşe): Hiçbir şeyi atmaz, ne bulursa saklarmış.

Yetim (Osman): Küçük yaşta yetim kalmış.

2. Kişi İle Dolaylı Olarak İlgili Olanlar

2.1. Aile, soy ve yerleşim yeri ile ilgili olarak:

2.1.1. Anne, baba ya da eşin adı, soyadı veya lâkabına göre

Bastan'ın Fadime,	Birincinin Kemal,	Çavuş'un Ayşe,	Emine'nin Hüseyin,
Gargara'nın Ayşe,	Hafız'ın Osman,	Hamza Ali,	İmamın Hatice,
Jandarmanın Ayşe,	Kör Hüseyin'in Abdullah,	Paşa Hanım Asuman,	
Salih Paşa,	Topçunun Ayşe,	Totorik Mehmet.	

2.1.1. Kendi soyadı ile anılma:

Ataman (Ahmet), Çakır (Hasan), Çavuş (Abdullah), Saral (Memnune).

2.1.2. Kendisinin veya büyüklerinin geldiği ya da daha önce yaşadığı memleketeye göre:

Arap (Cemil), Halt (Osman), Holalı Hala (?), Koreli (Selahaddin),
Marzalak (Emine), Melinozlu (Emine), Muhacir (Ahmet), Tatar (Ali),
Tiribolulu/Tirebolulu (Seher).

II. GENEL LĀKAPLAR

Kişilerin birtakım özelliklerine göre verilen, kalıcı isim özelliği olmayan, bir an için ve uygun düŐen durumda herkes için kullanılabilen lĀkaplardır. Bunlarla ilgili yapılan kaba bir tasnifle Őu baŐlıklara ulaŐılmaktadır:

1. FizikĀ özelliklere bağlı olarak

1.1. Renge, sa-sakal biçimine göre: Ayran göz, bozo, kınalı, kıvrıcık, kuzu baş, sarıga.

1.2. Zayıf/Şişman, uzun/kısa vb. olma: Baybalon, cimcime, cimşit, cinivit, ırpı bacak, far göz, furuş, güvercin bacak, kazık, lobut kafa, minik, sıruk, top burun, yer elması, yerden bitme.

1.3. Herhangi bir fizikĀ özür ya da fizikĀ özür kabul edilen duruma göre:

Çapraz, olak, fiŐ fiŐ, gege, iri göz, kambur, kel, keltoş, kr göz, kugar, nuhnu, patlak göz, pepe, yıruk (dudağı yarık).

Mizacıyla ilgili olarak

2.1. İnatçı, huysuz, kavgacı: Canavar, cellĀt, akal, kayış, keçi, keşiş, kıl, kıtmir, papaz.

2.2. DeĐersiz, sıradan: Asalak, dola sepeti²⁷, mangır.

2.3. İki yztl, güvenilmez: EĞri, kambur, zebra.

2.4. Zamanın dışında: Müzelik, fosil.

3. Sevgi duygusunu belirtmek, nazlamak için:

3.1. Bu, genel olarak isimleri bozarak, kısaltarak veya sonuna ek getirilerek yapılır:

Ayşe/AŞmula; Abdullah/Abid-Apo; Canan/Canii- Canısı; Ceren/Cero; Ebru/Efulim, Ebuş; Emre/Emoş; Nazlı/Nanni- Nazo; İlknur/İlk kuş

Zaman zaman sevimli bulunan hayvan isimleri kullanılır:

Cıvcıv/cık cık, kuzu, kedicik.

3.2. Kızgınlık, kmseme için:

Cemile, iek, Kızkılık, Raziye, Sallabaş, Sallapati, Őukfe.

²⁷ amaŐır bastırılan sele, su tutmaz.

LÂKAP LİSTESİ

Abid	Beyaz	Cino	Düttürü
Aga	Bıçakçı	Civciv	Ebuş
Agora	Bıyık	Çakal,	Edison
Aheste	Bıyıklı	Çakır	Efulim
Akrep	Bibi	Çakır	Eğri
Aksi	Birinci	Çamur	Eğri
Annay misun	Bobi	Çapkın	Ekürü
Anten	Boğasak	Çapraz	Emoş
Apo	Bokcu	Çatal	Fakir
Arap	Boklu	Çavuş	Falan
Arapoğlu	Boru	Çavuş	Falcı
Asalak	Bozo	Çavuş	Far göz
Astronot	Briyantin	Çete	Fermuar
Aşmula	Bulaşık	Çırpı bacak	Fış fış
Ataman	Buzak	Çiçek	Fito
Avanta	Cameş	Çipil	Fil
Ay	Camgöz	Çolak	Firfir
Ayran göz	Canavar	Çolak	Ford
Azrail	Canısı	Çorbacı	Fosil
Baba	Caniçi	Dağ	Foter
Badi	Cellat	Dağdeviren	Furuş
Ballı bakla	Cemile	Dayı	Fut
Balta	Cemse	Deli	Gama
Bastan	Cero	Demokrat	Gargara
Bastan	Cıkcık	Deve	Gargara
Baybalon	Cik cik	Deve	Gavur
Bebek	Cimcime	Dobi	Gecekondu
Becanlar	Cimşit	Dokuzluk	Gegeç
Berbat	Cinivit	Dola sepeti	Gegeç
Berbat	Ciniya	Dozer	Geveze
Gırbaş	Kainat	Kıl	Kurt
Gız	Kale	Kılıç	Kuş
Gobiç	Kalın	Kınalı	Kuş
Gra	Kambur	Kınalı	Kuzu baş
Guduk	Kambur	Kırıvaz	Kuzu,

Gudukli	Kambur	Kıs kıs	Külek baş
Gurut	Kambur	Kıskıs	Kürd
Güveç	Kamyon	Kıtmir	Lağımçı
Güvercin bacak	Kanca	Kıvrır zıvrır	Lapacı
Güzel	Kanser	Kıvırcık	Lapalık
Habeş Hoca	Kanunsuz	Kız	Lavlav
Hafız	Kapçı	Kızkılık	Lelipop
Halt	Kapotsuz	Koç	Lobut kafa
Hamza	Kara	Kolsuz	Logidum
Haşlak	Karga	Kont	Lokman Hekim
Helva yiyen	Kasap	Kontel	Lüküs
Hoca	Kayış	Koreli	Makarna
Holalı Hala	Kazık	Koto	Manevra
Hostes	Kazıkçı	Kova	Mangır
İblis	Kazma	Kör	Manyak
İğneci	Keçeden balta	Kör göz	Maraz
İlk kuş	Keçi	Kör Hüseyin	Marzalak
İmam	Kedicik	Körük	Mavro
İmam	Kel	Köstebek	Mayk
İnce	Kel	Kudus	Melinozlu
İngiliz	Kelebek	Kugar	Mırtık
İri göz	Keltoş	Kuko	Mızık
İşitmez	Kemer	Kulak	Mızıkça
Jandarma	Keş	Kulaksız	Mızrab
Jandarma	Keşiş	Kundul	Milyoner
Kagoşim Hoca	Keşiş	Kursak	Minik
Minnak	Pok kurutan	Şampiyon	Uzsunşase
Minzicuk	Polat	Şaşo	Vabis
Mobil	Portatif	Şişko	Varşova
Muamele	Post	Şüküfe	Yanağız
Muhacir	Prens	Tabanca	Yangaz
Muhtar	Pullu Teyze	Tabut	Yanık
Mutiş/Müthiş	Puloğlu	Tahtabacak	Yanuk
Müftü	Radar	Tank	Yer elması
Müzelik	Raziye	Tapucu	Yerden bitme
Nankör	Ringo	Tatar	Yetim

Nanni	Rus	Tavşan	Yırık
Nazo;	Salih Paşa	Tek kanat	Zapzap
Netcuk	Sallabaş	Telefon	Zebra
Niva	Sallapati	Telgerdan	
Nuhnu	Saral	Tencerebaşı kel	
Pala	Sarhoş	Tersbacak	
Pamuk	Sarı	Tıgıl	
Panço	Sariga	Tırlayık	
Papaz	Sarmaşık	Tırnaklı	
Papaz	Sellektör	Tiribolulu/Tirebolulu	
Parmaksız	Semerci	Top burun	
Paskal	Sıfır	Topal	
Paşa Hanım	Sıfırcı	Topçu	
Patlak göz	Sırık	Topluiğne	
Pepe	Sidikçi	Totorik	
Pırasa bıyık	Skoda	Tuluk	
Piç	Sopalı	Turup	
Pinti	Sucu	Tuzcu	
Pir	Sülük	Tüysüz	
Pire/Pirali	Süslü	Uçakçı	
Pislik	Şabayım	Uzun	

KAYNAKLAR

Zevkliler, Aydın (1989), *Medeni Hukuk*, Ankara: Savaş yay.

Aksan, Doğan (1990), *Her Yönüyle Dil-Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Ankara: TDK yay.

Türk Ansiklopedisi, (1975), Ankara: MEB yay.

Durmuş, Sinan-Suiçmez, H.-Dilek, Z. (1996), *Her Yönüyle Araklı*, Araklı Anadolu Öğretmen Lisesi Kültür yay. Araklı.

Kaynak Kişiler:

Ahmet Pehlivan	Karluk/Trabzon
Ahmet Sezgin	Trabzon
Asuman Malkoç	Trabzon/
Ayşe Uzunosmanoğlu	Akçaaat/Trabzon
Ceyhan Murathanoğlu	Trabzon
Derya-Kenan Demir	Akçaaat/Trabzon
Edip Aydın	Çilekli/Trabzon
Emin Şefik Yılmaz	Trabzon
Erol Doğan	Trabzon
Fethi Yılmaz	Trabzon
Havva Akyüzlü	Of/Trabzon
Hayati Er	Trabzon
Kadir Kazan	Çaykara/Trabzon
Kemal Üçüncü	Akçaabat/Trabzon
M. Sait Coşar	Of/Trabzon
Mustafa Özdemir	Arsin/Trabzon
Muzaffer Tunç	Trabzon
Nesrin Şahin	Sürmene/Trabzon
Neziha Çakır	Of/Trabzon
Nurcan Gökçakan	Trabzon
Osman Uzun	Maçka/Trabzon
Raif Kalyoncu	Bulak/Trabzon
Sami Şenocak	Of/Trabzon
Servet Usta	Trabzon
Sevil Sümer	Maçka/Trabzon
Şaban Beldüz	Şalpazarı/Trabzon
Yusuf Şen	Kefli/Trabzon